

Posudek na doktorskou disertační práci Hany Kábové Josef Vítězslav Šimák (Jeho život a dílo se zvláštním zřetelem k historické vlastivědě).

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, 2011.

Hana Kábová si ve své disertační práci vytkla za cíl podat zevrubný životopis a tematický rozbor díla Josefa Vítězslava Šimáka, historika první generace tzv. Gollovy školy, jež se až dosud dostalo mnohem menší pozornosti historiků dějepisceví než jiným jeho kolegům z Gollovy „dílny“, neboť jehož život a dílo až dosud vlastně postrádají celkové zpracování a zhodnocení. Nedílnou součástí práce H. Kábové je i obsáhlý soupis Šimákových odborných a popularizačních prací, univerzitních a popularizačních přednášek. Práce se autorce rozpadá do dvou částí, z nichž každá si vyžádala vzhledem k svému charakteru jiný metodický přístup. První část, podstatně rozsáhlejší než část druhá, tvoří Šimákův životopis. Je napsán na základě dokonalé znalosti relevantního archivního materiálu, zahrnujícího Šimákovu pozůstatost i další fondy. Autorka, která si vytvořila k J. V. Šimákovi velmi úzký osobní vztah, daný i osobní vazbou k Českému ráji, z něhož Šimák vyšel a jehož historii zasvětil podstatnou část svého díla, dokonale pronikla do této pramenné základny a vytěžila z ní maximum. Spíše než k dějinám české historiografie je ovšem tato část příspěvkem k dějinám každodennosti vysokoškolského učitele na sklonku monarchie a za první republiky. Autorka velmi plasticky líčí prostředí, z něhož Šimák vyšel, jeho studia, jeho rodinný život, společenské styky i odbornou kariéru a překážky, které se mu během ní stavěly do cesty, stejně jako osobní důsledky, které zápas s těmito překážkami autorovi přinášel. Dnešního čtenáře nejspíše udiví nejrůznější (často vyčerpávající) veřejné a odborné aktivity, mezi něž a rodinu univerzitní učitel dělil svůj čas, stejně jako neuvěřitelné množství odborných i popularizačních statí, které Šimák stihl publikovat. Četnými vhodně volenými výňatky z jeho osobní korespondence i z korespondence jeho blízkých se autorce daří dobře ukázat základní rysy Šimákovy osobnosti, jejíž výsledný obraz čtenáře nepochybně nemůže nechat nezaujatým. Jde do jisté míry o určitou analogii k „zhuštěnému popisu“ používanému v současné kulturní antropologii (i když nechci říci, že jde o totéž). Pokud bychom považovali práci H. Kábové jen za příspěvek k dějinám historiografie, mohlo by se zdát, že řada detailů ze Šimákova osobního života a života jeho nejbližších je tu nadbytečná. Pokud však ji budeme chápat také jako práci z dějin každodennosti, jsou tu plně na místě. Čekali bychom ovšem, že v uzlových bodech výkladu autorka ke sneseným faktům zaujme zřetelněji vlastní stanovisko, nicméně i tak je obraz Šimákovy osobnosti z jejího výkladu jasný. Pokud se někdo v budoucnu bude chtít Šimákem znovu zabývat, myslím, že k životním osudům vylíčeným autorkou už mnoho nepřidá.

Jestliže životopisná část disertace zaujímá plných 260 stran, pak část věnovaná rozboru jeho díla pouhých stran šedesát. To je ovšem zřetelný nepoměr. Není to dáno tím, že by tuto část práce autorky „odbyla“, ale spíše jejím naturelem, který jednoznačně tíhne k životopisnému pojetí práce. I tak tato část práce přináší cenné poznatky, zejména k tomu, jak Šimák teoreticky i prakticky řešil úkol vybudovat obor historické vlastivědy, jehož stolice mu byla svěřena roku 1921. Přece jen ale by bylo možno od této části očekávat více. Autorka sama je si toho vědoma a naznačuje, v čem by bylo možno její práci prohloubit. Viděl bych však i další možnosti než ty, o nichž mluví ona sama. Poněkud mně vadí, že základní práce J. V. Šimáka, ale i některé jeho drobnější teoretické statí nejsou podrobeny hlubší analýze, která by ukázala, odkud k nim autor čerpal metodologické podněty, v čem posunuly českou historickou vědu, v čem jí otevíraly další cesty, v čem naopak metodologicky zaostávaly, v čem se shodovaly a rozcházely s pracemi Šimákových současníků z řad Gollovy školy i odjinud, jaký byl vztah J. V. Šimáka k zahraniční historiografii. Autorka sice píše o tom, že se Šimák hlásil

k současné kulturní historii, a v první části podrobně popisuje jeho pobyt v Lipsku u Lamprechta a Kötschkeho, nevyužila však příležitosti k tomu, aby ukázala, v čem vlastně na ně (a na německou kulturní historii obecně) navazoval a v čem jejich podněty pominul, zda hledal i jiné metodické a metodologické vzory atd. Z bibliografie, kterou pečlivě sestavila, zjevně plyne, že z cizojazyčné literatury se zajímal téměř výlučně o práce k dějinám českých zemí, že jen o nich (až na jednu výjimku) psal své recenze. Zdá se tedy, že vycházel spíše z domácích podnětů, aniž však by bylo z práce zřejmé, které podněty to byly.

Jako mimořádný počín lze hodnotit Šimákovu bibliografii sestavenou H. Kábovou. Každý, kdo jen trochu pronikl do Šimákova díla, ví, že je převážně tvoří stovky drobných statí z regionálních dějin, otiskované v nejrůznějších celozemských i lokálních periodikách včetně denního tisku, které zdaleka ne všechny jsou zachyceny v oficiálních bibliografiích české historie. Sestavit Šimákovu úplnou bibliografii znamenalo všechna tato periodika pečlivě projít znovu, což byl výkon zasluhující úcty. Již jen letným nahlédnutím do předkládané bibliografie si zájemce vhodně doplní Šimákův obraz získaný četbou disertace. Totéž platí i o seznamu popularizačních přednášek. Pro další autory, kteří se budou v budoucnu Šimákem zabývat, pak budou tyto soupisy neocenitelnou výchozí základnou jejich práce.

Mimo věcný přínos je u H. Kábové nutno ocenit i pečlivost, jakou věnovala jazykové podobě své disertace. Mimo několik drobných prohrěšků proti interpunkčním pravidlům jsem v práci nenalezl sebemenší gramatický poklesek, jimiž se současné disertace bohužel hemží stále více a více. Také překlepů je minimálně, upozornil bych jen na to, že na str. 101 má být místo Karla V. uveden Karel VI. Autorce snad by bylo možno vytknout jen to, že místy až příliš podléhá dikci dobových pramenů. Jako příklad bych uvedl její formulaci, že v září 1890 Šimák kopal úspěšně na pohanském pohřebišti u Svijan (s. 53). Termín „pohanské pohřebiště“ by u dnešního archeologa zajisté vyvolal jen úsměv, pokud by ho přímo nerozlítl.

Lze tedy shrnout: Práce Hany Kábové je prvním pokusem o celkové podání života J. V. Šimáka a zhodnocení jeho díla. Je psána se zaujetím, s dokonalou znalostí archivního materiálu a snahou vytěžit z něj maximum. Podává zajímavý obraz každodennosti univerzitního profesora v první polovině 20. stol. a vytváří zároveň východisko pro pochopení jeho díla. Analýza tohoto díla zdaleka nevyužila všech možností, které se nabízely, ale i tak je cenným příspěvkem k dějinám české historiografie. Úctyhodný výkon podala autorka sestavením bibliografického oddílu. Domnívám se, že přes výše naznačené nedostatky je předkládaná práce dokladem o autorčině schopnosti samostatné vědecké práce a doporučuji ji k obhajobě jako doktorskou disertační práci.

V Praze 15. dubna 2011.

Prof. PhDr. Eduard Maur, CSc.